

การพัฒนาารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการของสถานศึกษา

สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

DEVELOPMENT OF ACADEMIC COLLABORATION NETWORK MODEL OF THE OFFICE OF BASIC EDUCATION COMMISSION' S SCHOOL

เพิ่มศักดิ์ บัวรักษ์¹ ผศ.ดร.ชอเพชร เป้าเงิน² อ.ดร.สมชาย ชวลิตธาดา³

Permsak Buarak¹ Assistant Professor Dr.Chopetch Boutngern² Dr.Somchai Chavalitthada³

¹นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

²ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรม

ราชูปถัมภ์

³ที่ปรึกษาร่วม ผู้อำนวยการ โรงเรียนเอกชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1) สภาพปัจจุบันของเครือข่ายความร่วมมือด้าน
วิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ศึกษา
องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์
แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำแนก
ประเด็น และนำไปสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งมี
โครงสร้างและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัด
การศึกษา จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบ
เจาะจง ผู้วิจัยสังเคราะห์เนื้อหาและกำหนดเป็น
รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือด้าน
วิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 ด้าน ได้แก่

1)คุณลักษณะสำคัญของเครือข่ายความร่วมมือด้าน
วิชาการ

2) ขอบข่ายและภารกิจด้านวิชาการของสถานศึกษา

3) ขั้นตอนการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือ
ด้านวิชาการ 4) คุณลักษณะที่ดีของแกนนำเครือข่าย
ความร่วมมือด้านวิชาการ 5) วิธีการพัฒนาสมาชิก
ของเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ

2. องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือด้าน

วิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณลักษณะ
สำคัญของเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ

ประกอบด้วย 1) การสร้างวิสัยทัศน์เครือข่ายความ
ร่วมมือด้านวิชาการ 2) การมีส่วนร่วมของสมาชิก 3)
การพัฒนาสมาชิกเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง 4) การ

ติดตามและประเมินผล ด้านขอบข่ายและภารกิจด้าน
วิชาการของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การพัฒนา

หลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการ
เรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผล 4) การพัฒนาสื่อ

นวัตกรรมและการวิจัย5) การสนับสนุนพัฒนาแหล่งเรียนรู้และวิทยากร 6) การนิเทศการศึกษา 7) การพัฒนาระบบการประกันประสิทธิภาพวิชาการ ด้านขั้นตอนการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ ประกอบด้วย 1) การสร้างพันธสัญญาร่วมกัน 2) การติดต่อประสานงาน 3) การวิเคราะห์ปัญหา 4) การระบุเป้าหมาย 5) การวางแผน จัดทำแผน 6) การดำเนินงานตามแผน 7) การประเมินผลและการรายงาน ด้านคุณลักษณะที่ดีของแกนนำเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ ประกอบด้วย 1) มีความกระตือรือร้น 2) มีความคิดสร้างสรรค์ 3) มีความรู้และความเป็นผู้นำทางวิชาการ 4) การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 5) ความเป็นประชาธิปไตย 6) มีความรับผิดชอบ 7) มีความมุ่งมั่นต่อการทำงานให้สำเร็จ ด้านวิธีการพัฒนาสมาชิกของเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ ประกอบด้วย 1) สร้างความตระหนัก 2) การอภิปราย บรรยาย 3) ระดมความคิด 4) การศึกษาดูงาน 5) ประชุมปฏิบัติการ 6) การลงมือปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: 1) เครือข่าย 2) ความร่วมมือทางวิชาการ 3) สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ABSTRACT

This research aimed to study: 1) the Current Conditions of Collaboration network of the Office of Basic Education Commission 's schools and 2) the elements of a network of Academic Cooperation of schools belong to the Office of Basic Education Commission.

The researcher **conducted** a semi-structured interview questions by synthesizing related documents and research papers, then interviewing 9 educational experts whom

selected by using purposive sampling method. The Data were analyzed by content analysis to determine the research framework.

The findings showed as follows:

1. The Current Conditions of the Academic Collaboration Network of the Office of Basic Education Commission consisted of 5 factors : 1) the key features of a network of Academic Collaboration 2) The scope and mission of academic institutions. 3) The action steps of a network of academic Partnership 4) The features of the core network of Academic Cooperation and 5) How to develop a member of a network of Academic Collaboration

2. The components of the Academic Collaboration Network of the Office of Basic Education Commission's schools consisted of 31 elements; The key features of a network of Academic Collaboration include 1) Create a vision of a network of Academic Cooperation, 2) The participation of the members 3) Developing the Members of the network continuously, 4) Keep track of and a vast Results, The scope and mission of academic institutions include 1) Curriculum development and educational institutions. 2) The development of the learning process. 3) Measured Assessment Check 4) The development of the media, innovation and research 5) Support the development of learning source and facilitator. 6) The Muslims did the study. 7) The development of the system. The academic performance. The action steps of a network of academic Partnership include 1) Create Bonds Agreement. 2) Coordination 3) The problem analysis. 4) Specify the target 5) Plan ,

create the plan. 6) Action Plans 7) Evaluate the results and the report. The features of the core network of Academic Cooperation include 1) Enthusiastic 2) Creative. 3) Knowledge and academic leadership 4) Have a good relationship. 5) Democracy 6) Have responsibility 7) Have commitment. An operation to success. How to develop a member of a network of Academic Collaboration include 1) create awareness 2) Discussion 3) brainstorming. 4) The study visits 5) Meeting Operations and 6) Take action

Keywords: Network. Academic collaboration. Office of Basic Education Commission's schools

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าสำหรับบุคคล ท้องถิ่น สังคมและประเทศ การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ คือ เป็นการพัฒนาประเทศอีกทางหนึ่งในขณะเดียวกันความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาที่เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80(4) [1] กำหนดให้ส่งเสริมสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนาและเอกชนจัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 33) พ.ศ. 2553 มาตรา 8(2) [2] ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน

องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ให้มีกระบวนการเรียนรู้และจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาข้อมูล ข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการร่วมทั้งการหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนซึ่งประสบการณ์

สถานศึกษาต้องพัฒนาการจัดการศึกษาของตนเองและแสดงภาระความรับผิดชอบว่า สถานศึกษามีประสิทธิผลใน 2 เรื่อง คือผู้เรียนทุกคนมีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง และมีศักยภาพในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนบรรลุผลตามมาตรฐาน [3] แต่ผลของการประเมินคุณภาพภายนอกแสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาของรัฐที่มีปัญหาและอ่อนด้อยในชนบท มีข้อจำกัดในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้พยายามแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาที่ลดต่ำอันเนื่องจากสาเหตุต่างๆ เช่น ขาดแคลนครูและสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูไม่ครบชั้นเรียน ครูขาดทักษะการสอนเด็กที่มีหลายกลุ่มอายุในห้องเรียนเดียวกัน กระบวนการเรียนการสอนไม่สามารถจัดได้เต็มรูปแบบ งบประมาณไม่เพียงพอสำหรับใช้จ่ายด้านสาธารณูปโภค เป็นต้น ส่งผลให้สถานศึกษาไม่สามารถจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพได้เท่าที่ควรจะเป็นและนำมาซึ่งความสูญเปล่าทางการศึกษา [4] กระทรวงศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาต่างๆ ได้ให้แนวความคิดที่จะส่งเสริมความร่วมมือในการจัดการศึกษาในลักษณะของเครือข่ายความร่วมมือของแต่ละหน่วยงานทางการศึกษา โดยการจัดในรูปแบบที่แตกต่างกันไป เช่น การจัดการศึกษาในลักษณะของ

กลุ่มโรงเรียน ซึ่งเป็นนโยบายเร่งรัดการพัฒนา
ประสิทธิภาพการศึกษา (สุวิมล โพธิ์กลิ่น) [5]
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐานได้ตระหนักในความสำคัญของปัญหา
ดังกล่าว จึงได้มีนโยบายสร้างความเข้มแข็งและ
ยกระดับคุณภาพการศึกษาศาสนศึกษาให้สูงขึ้นใน
ด้านบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน การใช้
สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างทั่วถึง เกิด
ประสิทธิภาพสูงส่งผลกระทบต่อคุณภาพนักเรียนตาม
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร จึงได้มี
ยุทธศาสตร์และเงื่อนไขในการดำเนินการ ได้แก่
ยุทธศาสตร์ศูนย์โรงเรียน ยุทธศาสตร์เครือข่ายความ
ร่วมมือ และยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการ
จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และด้วยเหตุผลความ
จำเป็นด้านงบประมาณและความต่อเนื่องของการ
ดำเนินงาน จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาโรงเรียน
เครือข่ายเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณภายใต้
แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555 โดยเน้นการพัฒนา
โรงเรียนเครือข่ายบนพื้นฐานแนวคิดสำคัญ คือ การ
พัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอน และสร้าง
เครือข่ายความร่วมมือเพื่อทำให้เกิดการใช้ทรัพยากร
ร่วมกัน ทั้งครู สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี โดย
กำหนดโรงเรียนศูนย์แม่ข่ายในการบริหารจัดการ
และการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อเพิ่มโอกาสให้นักเรียน
ได้เข้าถึงบริการทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ การ
ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น เป็นผลจาก
การพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนและห้องเรียน มี
การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกันระหว่าง
โรงเรียนและเป็นเครือข่ายความร่วมมือกันด้าน
วิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ [6]
เครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ
ระหว่างโรงเรียน เน้นกระบวนการบริหารส่งเสริม
และช่วยเหลือด้านวิชาการในลักษณะการรวมกลุ่ม
โรงเรียน(รุ่ง แก้วแดง) [7] ซึ่งปัจจุบันได้มีชื่อเรียกว่า

“ศูนย์ส่งเสริมประสิทธิภาพเครือข่ายการจัด
การศึกษา” สอดคล้องกับความคาดหวังของ
“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับ
ที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3)
พ.ศ.2553” [2] ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการ
ด้านการจัดองค์กรและเครือข่ายโรงเรียนในแต่ละ
เครือข่ายโรงเรียนจะประกอบด้วยสมาชิกที่อยู่ในเขต
เดียวกันเพื่อสนับสนุนให้เกิดพลังแห่งการช่วยเหลือ
กันได้ ในแต่ละเครือข่ายโรงเรียนภายใต้การบริหาร
เครือข่ายด้วยการใช้ความร่วมมือก็จะเกิดประโยชน์
สูงสุดในการบริหาร แต่ในทางปฏิบัติบางเครือข่าย
ไม่สามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมาย อันเนื่องจาก
ประสบปัญหาในการบริหารเครือข่ายโรงเรียน
หลายๆ ด้าน เช่น ขอบข่ายและภารกิจงานเครือข่าย
ความร่วมมือด้านวิชาการไม่มีความชัดเจน บุคลากร
ขาดภาวะผู้นำของแกนนำเครือข่ายหรือผู้
ประสานงานเครือข่ายสมาชิกเครือข่ายขาดความ
ร่วมมือ ปัญหาด้านวัฒนธรรมองค์กรของแต่ละ
โรงเรียนมีการแข่งขันทางด้านวิชาการ ทำให้เกิดการ
ช่วยเหลือทางด้านวิชาการน้อย [8]
ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการ
พัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำไป
ประยุกต์ใช้พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ
ให้สามารถดำเนินกิจกรรมสนองตอบต่อนโยบาย
ของรัฐ ได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนา
สถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของเครือข่าย
ความร่วมมือด้านวิชาการของสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบของเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขั้นตอนวิจัย 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำราทางวิชาการ วารสาร บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) สร้างแบบวิเคราะห์เครือข่ายของความร่วมมือด้านวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) การเก็บรวบรวมและสรุปข้อมูลในแบบเอกสารที่สร้างขึ้น 4) การสังเคราะห์เนื้อหาสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการของสถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสัมภาษณ์และการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ประกอบด้วยผู้บริหารระดับการกำหนดนโยบาย 3 คน ประธานเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน การสร้างเครื่องมือจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารทางวิชาการ รายงานผลการปฏิบัติงาน และงานวิจัย

ทั้งไทยและต่างประเทศ ตามแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำไปเสนอประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ปรับแก้แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ปรับปรุงก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dependent Interview) การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหาในประเด็นต่างๆ สรุปสาระสำคัญ และแจกแจงความถี่แต่ละด้าน

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) คุณลักษณะสำคัญของเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ 2) ขอบข่ายและภารกิจด้านวิชาการของสถานศึกษา 3) ขั้นตอนการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ 4) คุณลักษณะที่ดีของแกนนำเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ 5) วิธีการพัฒนาสมาชิกของเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ

2. องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ด้านที่ 1 คุณลักษณะสำคัญของเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ คือ องค์ประกอบสำคัญที่ผูกโยงสมาชิกเครือข่ายด้านวิชาการเข้าหากัน เพื่อทำกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ได้แก่ 1) การสร้างวิสัยทัศน์เครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ 2)

การมีส่วนร่วมของสมาชิก 3) การพัฒนาสมาชิก
เครือข่ายอย่างต่อเนื่อง 4) การติดตามและประเมินผล
ด้านที่ 2 ขอบข่ายและภารกิจด้านวิชาการ
ของสถานศึกษา คือ การดำเนินงานตามขอบข่ายและ
ภารกิจของสถานศึกษาด้านวิชาการ ได้แก่ 1) การ
พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนา
กระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผล 4) การ
พัฒนาสื่อ นวัตกรรมและการวิจัย 5) การสนับสนุน
พัฒนาแหล่งเรียนรู้และวิทยากร 6) การนิเทศ
การศึกษา 7) การพัฒนาระบบการประกัน
ประสิทธิภาพด้านวิชาการ

ด้านที่ 3 ขั้นตอนการปฏิบัติงานของ
เครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ คือ ขั้นตอนใน
การปฏิบัติงานเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน แก่ 1) การสร้างพันธสัญญา
ร่วมกัน 2) การติดต่อประสานงาน 3) การวิเคราะห์
ปัญหา 4) การระบุเป้าหมาย 5) การวางแผน จัดทำ
แผน 6) การดำเนินงานตามแผน 7) การประเมินผล
และการรายงาน

ด้านที่ 4 คุณลักษณะที่ดีของแกนนำ
เครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ คือ คุณลักษณะที่
ดีของผู้ที่ทำหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษาซึ่งมี
คุณลักษณะได้แก่ 1) มีความกระตือรือร้น 2) มี
ความคิดสร้างสรรค์ 3) มีความรู้และความเป็นผู้นำ
ทางวิชาการ 4) มีมนุษยสัมพันธ์ 5) ความเป็น
ประชาธิปไตย 6) มีความรับผิดชอบ 7) มีความมุ่งมั่น
ต่อการทำงานให้สำเร็จ

ด้านที่ 5 วิธีการพัฒนาสมาชิกของเครือข่าย
ความร่วมมือด้านวิชาการ คือ เทคนิควิธีการพัฒนา
เครือข่ายสมาชิกด้านวิชาการ ได้แก่ 1) สร้างความ
ตระหนัก 2) การอภิปราย บรรยาย 3) ระดมความคิด
4) การศึกษาคูณาน 5) ประชุมปฏิบัติการ 6) การลงมือ
ปฏิบัติงาน

การอภิปรายผล

ผลการพัฒนารูปแบบเครือข่ายความ
ร่วมมือด้านวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประเด็นที่
นำมาอภิปราย ดังนี้

ด้านที่ 1 คุณลักษณะสำคัญของเครือข่าย
ความร่วมมือด้านวิชาการ ประกอบด้วย การสร้าง
วิสัยทัศน์เครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ การมี
ส่วนร่วมของสมาชิก การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย
อย่างต่อเนื่อง การติดตามและประเมินผล อัน
เนื่องจากการที่สถานศึกษามาร่วมกันทำกิจกรรมด้าน
วิชาการจะต้องมีจุดหมายร่วมกันเพื่อทำในกิจกรรม
และช่วยเหลือ สนับสนุน พัฒนาประสิทธิภาพให้เกิด
การบรรลุตามจุดหมายร่วมกัน ซึ่งมีความ
สอดคล้องกับพัชณี ญาวิระ [9] ที่ให้แนวคิดว่า ผู้มี
ส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์
โรงเรียน มีส่วนร่วมในด้านวิชาการเพื่อทำกิจกรรม
ให้บรรลุตามเป้าหมายของการมีส่วนร่วมและ
สอดคล้องกับพระมหาสุทนต์ อากาศโร [10] ซึ่ง
สรุปว่าองค์ประกอบสำคัญของความเป็นเครือข่าย
ความร่วมมือ คือ การมีเป้าหมายร่วมกัน เพื่อทำ
กิจกรรมอย่างมีจุดหมายและอุดมการณ์ร่วมกันของ
สมาชิกที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวสมาชิกเข้าร่วมกันและร่วม
กิจกรรมเครือข่ายทำให้มีเอกภาพและสอดคล้องกับ
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ [11] ที่สรุปว่า การสร้าง
แนวร่วม คือการที่เครือข่ายที่มีกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วม
รับบริการศึกษาเป็นกลุ่มก้อน และสร้างข้อตกลง
ความร่วมมือ ร่วมกันทำงานโดยมีการจัดทำเป้าหมาย
ชัดเจนและแนวดำเนินการพัฒนาร่วมกันอย่าง
ต่อเนื่องและสอดคล้องกับขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์
[12] ที่สรุปว่า ลักษณะของเครือข่ายต้องมีโครงสร้าง
เพื่อนำไปกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบ
เพื่อให้เครือข่ายดำเนินการ ไปจนบรรลุวัตถุประสงค์

ด้านที่ 2 ขอบข่ายและภารกิจด้านวิชาการของสถานศึกษาได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและการวิจัย การสนับสนุนพัฒนาแหล่งเรียนรู้และวิทยาการ การนิเทศการศึกษา และการพัฒนาระบบการประกันประสิทธิภาพด้านวิชาการ ทั้งนี้เนื่องมาจากเครือข่ายจะต้องมีการทำกิจกรรม ภารกิจร่วมกันให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ขอบข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาจึงเป็นกิจกรรมของเครือข่ายที่ต้องมีการกระทำร่วมกัน สอดคล้องกับ สุวิมล โพธิ์กลิ่น [5] ที่สรุปว่าเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการต้องมีขอบข่ายและภารกิจงานด้านวิชาการ และสอดคล้องกับพิสิฐ เทพไถลวัล [13] ที่สรุปว่า การมีกิจกรรมร่วมกันเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้สมาชิกเครือข่ายมีโอกาสได้พบปะหรือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะผลักดันให้ภารกิจของกิจกรรมนั้นบรรลุความสำเร็จและสอดคล้องกับพระมหาสุทิตย์ อากาศโร [10] ที่ให้ข้อคิดว่า การมีกิจกรรมร่วมของสมาชิกเป็นสิ่งที่ให้ผลประโยชน์ต่างตอบแทน โดยการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการทำงานร่วมกัน

ด้านที่ 3 ขั้นตอนการปฏิบัติงานของเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ ประกอบด้วย การสร้างพันธสัญญาร่วมกัน การติดต่อประสานงาน การระบุเป้าหมาย การวางแผนและจัดทำแผน การดำเนินงานตามแผน การประเมินผลและการรายงาน ทั้งนี้เนื่องมาจากขั้นตอนการปฏิบัติงานของสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการผ่านกระบวนการติดต่อสื่อสารและทำกิจกรรมด้านวิชาการเชื่อมโยงกัน โดยมีข้อตกลงเป้าหมายร่วมกัน สอดคล้องกับพิสิฐ เทพไถลวัล [13] ที่สรุปว่าเครือข่ายต้องเริ่มจากการที่มีสมาชิกรวมตัวกันเป็นเครือข่ายโดยมีข้อตกลงร่วมกันสอดคล้องกับพระ

มหาสุทิตย์ อากาศโร [10] สรุปว่า สมาชิกเป็นองค์ประกอบของการเป็นเครือข่ายในการสร้างระบบปฏิสัมพันธ์ ฟังพาทักทายกัน สอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ [11]สรุปว่า การจัดระบบติดต่อสื่อสารเป็นหัวใจในการประสานงานและเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการทำงานภายใต้ข้อตกลงร่วมกันให้เกิดความสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมาย

ด้านที่ 4 คุณลักษณะที่ดีของแกนนำเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ ได้แก่ มีความกระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้และความเป็นผู้นำทางวิชาการ การมีมนุษยสัมพันธ์ การมีความเป็นประชาธิปไตย ความรับผิดชอบ มุ่งมั่นต่อการทำงานให้สำเร็จ ทั้งนี้ในการที่จะทำให้การบริหารเครือข่ายความร่วมมือของสถานศึกษาประสบความสำเร็จต้องขึ้นกับการเป็นผู้มีความรู้และเป็นผู้นำทางความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ทางวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ [14] และวรลักษณ์ จันทร์ผา [15] ที่ให้ความสำคัญว่าผู้นำจะต้องมีทักษะและสื่อสารสัมพันธ์เพื่อนำทรัพยากรมาใช้อย่างเต็มที่ เพื่อการบรรลุซึ่งเป้าหมาย สอดคล้องกับวิลสัน โรเบิร์ตเจมส์ (Wilson, Robert Jame, 2001) [16] พบว่า ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเกิดจากผู้นำในโรงเรียนมีบทบาทการตัดสินใจและพัฒนา สื่อสารและใช้ภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน

ด้านที่ 5 วิธีการพัฒนาสมาชิกของเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการ ได้แก่ การสร้างความตระหนัก การอภิปรายและบรรยาย การระดมความคิด การศึกษาดูงาน การประชุมปฏิบัติการ และการลงมือปฏิบัติงาน ทั้งนี้เนื่องมาจากการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ จำเป็นต้องมีการพัฒนาสมาชิกเครือข่ายเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จสอดคล้องกับชนบพร วัฒนสุขชัย

[17] ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบและกลไกความร่วมมือในการจัดกลุ่มทางวิชาการด้านศิลปศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อส่งเสริมการออกแบบอุตสาหกรรม พบว่า ความร่วมมือระหว่างสถาบันส่วนใหญ่ เกิดจากผู้บริหารเป็นผู้ดำเนินการสร้างความร่วมมือตามโอกาส สอดคล้องกับสุวิมล โพธิ์กลิ่นและพิสิฐ เทพไถลวัล [5,11] ที่สรุปว่า ความจำเป็นในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่าย คือ กระบวนการเลือกใช้เทคนิคและขั้นตอนการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือและสอดคล้องกับ พระมหาสุทิตย์ อากาศโร [10] ที่สรุปว่า เทคนิควิธีการพัฒนาบุคลากร หรือสมาชิกของเครือข่ายความร่วมมือ คือ วิธีการที่ทำให้เกิดการเรียน การทำงาน เพื่อพยายามเปลี่ยนแปลงโดยมีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วยวิธีการอันหลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- [1] รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2550). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- [2] กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553).
- [3] สำนักการศึกษา. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- [4] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). คู่มือการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555 (แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจ ระยะที่ 2: 2553-2555) โครงการพัฒนา

คุณภาพโรงเรียนสู่มาตรฐาน (การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กสู่ศูนย์การเรียนรู้คุณภาพ). เอกสารอัดสำเนา.

[5] สุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2549). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

[6] สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

[7] รุ่ง แก้วแดง. (2543). การจัดการเครือข่าย:

กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการ

ปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ:

ซัคเซสมิเดีย, บทนำ .

[8] หน่วยศึกษานิเทศก์. (2547). สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระบบเครือข่ายโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

[9] พัชณี ญาวิระ. (2547). การศึกษาการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางพัฒนาประสิทธิภาพโรงเรียนขนาดเล็กในรูปแบบศูนย์โรงเรียน อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: ม.ป.พ.

[10] พระมหาสุทิตย์ อากาศโร. (2547). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส).

[11] เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2545). การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพลส.

[12] ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์. (2547). การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนา. ค้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2557, จาก <http://www.anamai.moph.go.th>.

[13] พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

[14] เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.

[15] วรลักษณ์ จันทร์ผา. (2555). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

[16] Wilson, Robert James. (2001). School-Based Management in Alberta: Perceptions of Public School Leader 1994-1997. Dissertation Abstracts

International, 62-03 A.337.

[17] ขนบพร วัฒนสุขชัย. (2550). การพัฒนารูปแบบและกลไกความร่วมมือในการจัดกลุ่มทางวิชาการด้านศิลปศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อส่งเสริมการออกแบบอุตสาหกรรม. ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.